

Înalta Curte de Casație și Justiție
COMPLETUL COMPETENT SĂ JUDECE RECURSUL ÎN INTERESUL LEGII

Decizie nr. 20/2017 din 16/10/2017

Dosar nr. 1.983/1/2017

Publicat in Monitorul Oficial, Partea I nr. 904 din 17/11/2017

Ilie Iulian Dragomir - vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, președintele completului
Mirela Sorina Popescu - președintele Secției penale
Doina Popescu - pentru președintele delegat al Secției I civile
Eugenia Voicheci - președintele Secției a II-a civile
Ionel Barbă - președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Rodica Cosma - judecător la Secția penală
Simona Cristina Neniță - judecător la Secția penală
Anca Mădălina Alexandrescu - judecător la Secția penală
Simona Daniela Encean - judecător la Secția penală
Geanina Cristina Arghir - judecător la Secția penală
Ștefan Pistol - judecător la Secția penală
Valentin Horia Șelaru - judecător la Secția penală
Maricela Cobzariu - judecător la Secția penală
Dan Andrei Enescu - judecător la Secția penală
Constantin Epure - judecător la Secția penală
Florentina Dragomir - judecător la Secția penală
Ioana Bogdan - judecător la Secția penală
Francisca Maria Vasile - judecător la Secția penală
Lavinia Valeria Lefterache - judecător la Secția penală
Dragu Cretu - judecător la Secția I civilă
Viorica Cosma - judecător la Secția I civilă
Virginia Florentina Duminecă - judecător la Secția a II-a civilă
Constantin Brânzan - judecător la Secția a II-a civilă
Florentina Dinu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Eugenia Marin - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Completul competent să judece recursul în interesul legii ce formează obiectul Dosarului nr. 1.983/1/2017 este legal constituit conform dispozițiilor art. 473 alin. (1) din Codul de procedură penală și conform art. 27² alin. (2) lit. b) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința este prezidată de către vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, domnul judecător Ilie Iulian Dragomir.

La ședința de judecată participă doamna Marinela Mincă, procuror șef al Biroului de reprezentare, Serviciul judiciar penal, Secția juridică din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

La ședința de judecată participă domnul Florin Nicușor Mihalache, magistrat-asistent în cadrul Secțiilor Unite, conform art. 27³ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările

ulterioare.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii a luat în examinare recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Târgu Mureș privind interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală, în sensul stabilirii modalității de calcul al termenului de 5 zile în care propunerea de prelungire a arestării preventive se depune la judecătorul de drepturi și libertăți, respectiv dacă aceasta este cea prevăzută de dispozițiile art. 269 alin. (2) și (4) din Codul de procedură penală sau cea prevăzută de dispozițiile art. 271 din Codul de procedură penală.

Președintele completului, domnul judecător Ilie Iulian Dragomir, constatând că în cauză nu sunt cereri de formulat sau excepții de invocat, a acordat cuvântul doamnei procuror-șef Marinela Mincă.

Reprezentantul procurorului general, doamna procuror-șef Marinela Mincă, a precizat că recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Târgu Mureș privind interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală îndeplinește condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 471 alin. (3) și art. 472 din Codul de procedură penală și a solicitat admiterea acestuia și pronunțarea unei decizii prin care să se asigure interpretarea și aplicarea unitară a legii.

Punctul de vedere al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este în sensul că termenul de 5 zile prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală se calculează potrivit art. 269 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală, acest mod de calcul fiind de natură a garanta exigențele și garanțiile pentru care a fost instituit termenul.

În susținerea acestei orientări, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a notat că sintagma "cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive", corespunzătoare termenului de depunere a propunerii de prelungire a arestării preventive din conținutul art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală, se interpretează și în contextul alin. (2) și (6) ale aceluiași text de lege, ce stabilesc obligația pentru judecătorul de drepturi și libertăți de a fixa termen pentru soluționare înainte de expirarea măsurii și de a se pronunța înainte de expirarea duratei acesteia.

Totodată, a precizat că stabilirea unui astfel de termen are ca scop stabilirea unui interval de timp suficient pentru soluționarea propunerii de prelungire a arestării preventive [art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală] și a contestației formulate de procuror împotriva încheierii prin care s-a dispus respingerea [art. 204 alin. (5) din Codul de procedură penală], înainte de expirarea duratei măsurii preventive dispuse anterior. În caz contrar, măsura preventivă neprelungită în condițiile legii ar înceta de drept prin expirarea termenului pentru care a fost dispusă.

De asemenea, reprezentatul procurorului general, doamna procuror-șef Marinela Mincă, a precizat că, în situația în care ultima zi a acestui termen cade într-o zi nelucrătoare, termenul expiră la sfârșitul primei zile lucrătoare anterioare, în calculul termenului fiind incidente și dispozițiile alin. (4) al art. 235 din Codul de procedură penală.

Președintele completului, domnul judecător Ilie Iulian Dragomir, constatând că nu sunt întrebări de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbaterile închise, iar completul de judecată a rămas în pronunțare asupra recursului în interesul legii.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

1. Problema de drept care a generat practica neunitară

Prin recursul în interesul legii formulat de către Colegiul de conducere al Curții de Apel Târgu Mureș s-a arătat că în practica judiciară națională nu există un punct de vedere unitar privind "modalitatea de calcul al termenului de 5 zile în care propunerea de prelungire a arestării preventive se depune la judecătorul de drepturi și libertăți [art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală], respectiv aceasta este cea prevăzută de dispozițiile art. 269 alin. (2) și (4) din Codul de procedură penală sau cea prevăzută de dispozițiile art. 271 din Codul de procedură penală."

2. Examenul jurisprudențial

În urma verificării jurisprudenței la nivel național, în privința termenului de 5 zile în care propunerea de prelungire a arestării preventive se depune la judecătorul de drepturi și libertăți [art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală], s-a identificat problema de drept referitoare la calculul acestui termen, respectiv dacă acesta se calculează potrivit dispozițiilor art. 269 alin. (2) și (4) din Codul de procedură penală sau se calculează potrivit dispozițiilor art. 271 din Codul de procedură penală. Problema de drept s-a ivit ca urmare a faptului că legiuitorul nu a prevăzut în mod expres natura acestui termen, modalitatea de calcul și nici sancțiunea nerespectării acestuia, precum și ca urmare a pronunțării Deciziei nr. 336 din 30 aprilie 2015 a Curții Constituționale a României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 342 din 19 mai 2015, prin care s-a statuat că termenul de 5 zile prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală este unul imperativ, peremptoriu.

3. Soluțiile pronunțate de instanțele judecătorești

Într-o primă orientare, se consideră că termenul de 5 zile prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală este un termen privind măsurile preventive sau restrictive de drepturi și se calculează potrivit art. 271 din Codul de procedură penală, respectiv pe zile pline (ziua de la care începe și cea în care se sfârșește termenul intră în durata acestuia).

Într-o a doua orientare, instanțele au considerat că termenul de 5 zile prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală se calculează potrivit art. 269 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală (în calculul termenului nu se socotește ziua în care începe să curgă termenul și nici ziua în care se împlinește).

4. Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este în sensul orientării jurisprudențiale potrivit căreia termenul de 5 zile prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală se calculează potrivit art. 269 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală, acest mod de calcul fiind de natură a garanta exigențele și garanțiile pentru care a fost instituit termenul.

5. Raportul asupra recursului în interesul legii

Judecătorul-raportor, prin raportul întocmit în cauză, a apreciat că sesizarea referitoare la interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală este admisibilă, concluzionând că termenul de 5 zile prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală se calculează potrivit art. 269 alin. (1), (2) și (4) din Codul de procedură penală, respectiv în calculul termenului nu se socotește ziua în care începe să curgă termenul și nici ziua în care se împlinește, iar în situația în care ultima zi a acestui termen cade într-o zi nelucrătoare, termenul expiră la sfârșitul primei zile lucrătoare anterioare.

În esență, judecătorul-raportor a menționat că termenul de 5 zile prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală este un termen procedural, minim, de regresivitate, iar nerespectarea termenului de depunere a propunerii de prelungire a arestării preventive la judecătorul de drepturi și libertăți cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive este de natură să cauzeze o vătămare procesuală, devenind incidente normele procesuale penale ale art. 268 alin. (1) din Codul de procedură penală, sancțiunea pentru nerespectarea acestui termen fiind decăderea procurorului din exercițiul dreptului de a depune propunerea de prelungire a duratei arestului preventiv și nulitatea absolută a actului făcut peste termen.

6. Înalta Curte de Casație și Justiție, examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorul- raportor și dispozițiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, reține următoarele:

6.1. Admisibilitatea recursului în interesul legii

Înalta Curte de Casație și Justiție a fost legal sesizată, fiind îndeplinite cerințele impuse de dispozițiile art. 471 din Codul de procedură penală, referitoare la titularul sesizării și la depunerea hotărârilor definitive ce atestă existența unei jurisprudențe neunitare relativ la problema de drept ce se cere a fi interpretată.

Astfel, cu privire la condiția de admisibilitate, potrivit dispozițiilor cuprinse în art. 472 din Codul de procedură penală, rezultă faptul că legiuitorul a stabilit drept criteriu pentru aprecierea admisibilității existența unor probleme de drept soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive, condiție îndeplinită în cauză. Evaluarea interesului sesizării se analizează de către titularul acțiunii, iar Înalta Curte de Casație și Justiție verifică doar existența jurisprudenței divergente ca o condiție de admisibilitate.

Practica neunitară ce formează obiectul recursului în interesul legii a fost generată de interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală, în practica instanțelor de judecată fiind conturate două orientări:

Într-o primă orientare, instanțele au considerat că termenul de 5 zile prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală este un termen privind măsurile preventive sau restrictive de drepturi și se calculează potrivit art. 271 din Codul de procedură penală, respectiv pe zile pline (ziua de la care începe și cea în care se sfârșește termenul intră în durata acestuia).

Într-o a doua orientare, instanțele au considerat că termenul de 5 zile prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală se calculează potrivit art. 269 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală, acest mod de calcul fiind de natură a garanta exigențele și garanțiile pentru care a fost instituit termenul.

Dispozițiile legale supuse interpretării și aplicării unitare:

Codul de procedură penală

Procedura prelungirii arestării preventive în cursul urmăririi penale

Art. 235. - (1) Propunerea de prelungire a arestării preventive împreună cu dosarul cauzei se depun la judecătorul de drepturi și libertăți cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive.

(2) Judecătorul de drepturi și libertăți fixează termen pentru soluționarea propunerii de prelungire a arestării preventive înainte de expirarea măsurii. Ziua și ora stabilite se comunică procurorului, care are obligația de a asigura prezența în fața judecătorului de drepturi și libertăți a inculpatului arestat preventiv. Avocatul inculpatului este încunoștințat și i se acordă, la cerere, posibilitatea de a studia dosarul cauzei.

(3) Inculpatul este ascultat de judecătorul de drepturi și libertăți asupra tuturor motivelor pe care se întemeiază propunerea de prelungire a arestării preventive, în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu.

(3) Inculpatul este ascultat de judecătorul de drepturi și libertăți asupra tuturor motivelor pe care se întemeiază propunerea de prelungire a arestării preventive, în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu. Ascultarea inculpatului se poate face cu acordul acestuia și în prezența unui apărător ales sau numit din oficiu și, după caz, și a unui interpret, și prin videoconferință, la locul de deținere.

(4) În cazul în care inculpatul arestat preventiv se află internat în spital și din cauza stării sănătății nu poate fi adus în fața judecătorului de drepturi și libertăți sau când, din cauză de forță majoră ori

stare de necesitate, deplasarea sa nu este posibilă, propunerea va fi examinată în lipsa inculpatului, dar numai în prezența avocatului acestuia, căruia i se dă cuvântul pentru a pune concluzii. Dispozițiile art. 204 alin. (7) teza finală se aplică în mod corespunzător.

(5) Participarea procurorului este obligatorie.

(6) Judecătorul de drepturi și libertăți se pronunță asupra propunerii de prelungire a arestării preventive înainte de expirarea duratei acesteia.

Art. 268. - (1) Când pentru exercitarea unui drept procesual legea prevede un anumit termen, nerespectarea acestuia atrage decăderea din exercițiul dreptului și nulitatea actului făcut peste termen.

(2) Când o măsură procesuală nu poate fi luată decât pe un anumit termen, expirarea acestuia atrage de drept încetarea efectului măsurii.

(3) Pentru celelalte termene procedurale se aplică, în caz de nerespectare, dispozițiile privitoare la nulități.

Art. 269. - (1) La calcularea termenelor procedurale se pornește de la ora, ziua, luna sau anul prevăzut în actul care a provocat curgerea termenului, în afară de cazul când legea dispune altfel.

(2) La calcularea termenelor pe ore sau pe zile nu se socotește ora sau ziua de la care începe să curgă termenul, nici ora sau ziua în care acesta se împlinește.

(3) Termenele socotite pe luni sau pe ani expiră, după caz, la sfârșitul zilei corespunzătoare a ultimei luni ori la sfârșitul zilei și lunii corespunzătoare din ultimul an. Dacă această zi cade într-o lună care nu are zi corespunzătoare, termenul expiră în ultima zi a acelei luni.

(4) Când ultima zi a unui termen cade într-o zi nelucrătoare, termenul expiră la sfârșitul primei zile lucrătoare care urmează.

Art. 271. - În calculul termenelor privind măsurile preventive sau orice măsuri restrictive de drepturi, ora sau ziua de la care începe și cea la care se sfârșește termenul intră în durata acestuia.

6.2. Pe fondul recursului în interesul legii

Procesul penal implică desfășurarea în timp a unei activități compuse dintr-o succesiune de acte reglementate de legea de procedură penală. Această desfășurare în timp impune ca, în disciplinarea actelor procesuale și procedurale componente, să se țină seama de elementul timp.

Aceasta este rațiunea pentru care printre condițiile cerute de lege pentru ca un act procesual sau procedural să fie valabil se înscrie și condiția privitoare la timpul în care trebuie să se desfășure un astfel de act.

Reglementarea în legea procesual penală a elementului timp se face cu ajutorul instituției procedurale a termenelor.

Termenul este o limitare de ordin cronologic în îndeplinirea unor acte procesuale sau în efectuarea unor acte procedurale. Limitarea se realizează prin fixarea de către lege a unui interval de timp înăuntrul căruia sau după atingerea căruia să se poată îndeplini un act procesual sau să se desfășure un act procedural.

Termenul operează asupra drepturilor, facultăților sau îndatoririlor subiecților procesuali pe care aceștia le au în desfășurarea procesului penal.

În funcție de natura drepturilor și intereselor în considerarea cărora sunt instituite, termenele se clasifică în termene procedurale și termene substanțiale.

Termenele procedurale sunt instituite în considerarea unor drepturi sau interese procesuale, reglementarea lor disciplinând activitățile ce se includ în sfera procesului penal.

Termenele substanțiale, spre deosebire de cele procedurale, sunt reglementate în considerarea

unor drepturi sau interese extraprocesuale.

În funcție de sensul în care sunt calculate, termenele procedurale pot fi de succesiune, calculându-se în sensul curgerii timpului, și de regresivitate, acestea din urmă calculându-se în sensul invers al curgerii timpului.

În raport cu efectele pe care le produc, termenele se împart în dilatorii, peremptorii și orânduitorii (de recomandare). Această clasificare este specifică termenelor procedurale și se face în raport cu sancțiunea care intervine în cazul nerespectării termenului. În considerentele Deciziei nr. 336 din 30 aprilie 2015 a Curții Constituționale a României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 342 din 19 mai 2015, prin care a fost soluționată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală, Curtea Constituțională a reținut că "Sancțiunile privind nerespectarea termenelor procedurale derivă din principiul legalității procesului penal, enunțat de art. 2 din Codul de procedură penală și consfințit prin dispozițiile art. 23 alin. (12) din Legea fundamentală, și sunt reglementate în cuprinsul normelor procesuale penale ale art. 268 alin. (1) - (3), și anume: decăderea din exercițiul unui drept, nulitatea actului făcut peste termen și încetarea unei măsuri procesuale temporare" (paragraful 26).

În conținutul aceleiași decizii a Curții Constituționale s-a statuat că acest termen are natura juridică a unui termen peremptoriu, iar nerespectarea termenului de depunere a propunerii de prelungire a arestării preventive la judecătorul de drepturi și libertăți cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive este de natură să cauzeze o vătămare procesuală, devenind incidente normele procesuale penale ale art. 268 alin. (1) din Codul de procedură penală, sancțiunea pentru nerespectarea acestui termen fiind decăderea procurorului din exercițiul dreptului de a depune propunerea de prelungire a duratei arestării preventive și nulitatea absolută a actului făcut peste termen.

Or, cele două sancțiuni, decăderea (ca sancțiune procedurală proprie) și nulitatea (ca sancțiune procedurală derivată ce decurge din decădere), sunt specifice doar termenelor procedurale, astfel cum a reținut și Curtea Constituțională a României la paragraful 26 din Decizia nr. 336 din 30 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 342 din 19 mai 2015.

În partea finală a art. 269 alin. (1) din Codul de procedură penală legiuitorul a prevăzut o excepție (în afară de cazul când legea dispune altfel), însă această excepție vizează momentul de la care începe să curgă termenul, iar nu modalitatea de calculare a termenelor procedurale ce a fost stabilită expres în alin. (2)-(4) ale aceluiași articol.

În raport cu aceste argumente, termenul de 5 zile prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală este un termen procedural, minim, de regresivitate și se calculează potrivit art. 269 alin. (1), (2) și (4) din Codul de procedură penală, respectiv în calculul termenului nu se socotește ziua în care începe să curgă termenul și nici ziua în care se împlinește, iar în situația în care ultima zi a acestui termen cade într-o zi nelucrătoare, termenul expiră la sfârșitul primei zile lucrătoare anterioare.

În considerarea celor expuse, Completul pentru judecarea recursului în interesul legii va admite recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Târgu Mureș și va stabili că în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală termenul de 5 zile prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală se calculează potrivit art. 269 alin. (1), (2) și (4) din Codul de procedură penală.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Târgu Mureș și, în consecință:

În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală, stabilește că:

Termenul de 5 zile prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală se calculează potrivit art. 269 alin. (1), (2) și (4) din Codul de procedură penală.

Obligatorie, conform dispozițiilor art. 474 alin. (4) din Codul de procedură penală.

Pronunțată în ședința publică astăzi, 16 octombrie 2017.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
ILIE IULIAN DRAGOMIR

Magistrat-asistent,
Florin Nicușor Mihalache

WWW.JURIL.RO